

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ

Філософська освіта веде відлік свого існування з часів заснування історико-філологічного факультету в 1918 р. і Полтавського педагогічного інституту в 1920 р.

Хоча елементи філософських знань формувалися і раніше. Так, у Полтавському вчительському інституті в 1914-1917 роках викладав курс логіки його перший директор О.К. Волнін. З 1918 р. учителем психології, педагогіки, логіки та історії філософії був Г.Г.Ващенко; у Полтавському українському педагогічному інституті лектором із загальнонаукової методології, логіки, філософії та історії педагогіки працював І. Я. Чаленко; у Полтавському інституті народної освіти (1921-1930) були курси з історії філософії, які теж читав І.Я. Чаленко.

Курси діалектичного та історичного матеріалізму викладалися і в 1920-х роках. Наприклад, на рубежі 1920-х – 1930-х роках цей курс читав П.Х.Митрофанов, декан факультету і перший зав. кафедрою марксизму-ленінізму.

З 14 січня 1931 року кафедра відома під назвою кафедра марксизму-ленінізму (діалектичний та історичний матеріалізм викладали завідувач – проф. М.А. Гнезділін та асистент Й.І. Стасюкайтіс), а наприкінці 1932 року вже згадується під назвою кафедра діалектичного матеріалізму (завідувач – М.А. Гнезділін, професор Олексій Михайлович Царицин). У даний період викладачі кафедри забезпечували викладання наступних дисциплін: діалектичний матеріалізм, історія більшовизму, методика суспільствознавства тощо.

У 1934-1935 рр. кафедру діалектичного матеріалізму очолював Ю. О. Хоменко, який з 1 вересня 1935 року очолив і об'єднану кафедру соціально-економічних дисциплін, до складу якої було включено і кафедру діалектичного матеріалізму.

У зв'язку з необхідністю посилення партійної пропаганди і введення у 1938 році єдиного курсу «Основи марксизму-ленінізму», який викладався для усіх спеціальностей, а також запровадження курсу історії релігії та атеїзму, 30 серпня 1939 року кафедру соціально-економічних дисциплін було реорганізовано у кафедру марксизму-ленінізму, а діалектичний та історичний матеріалізм став частиною єдиного курсу марксизму-ленінізму (один із викладачів цього курсу – майбутній д.ф.н., проф. М. П. Редько).

Після відновлення діяльності інституту 15 листопада 1943 року відновила свою діяльність і кафедра основ марксизму-ленінізму. Новим завідувачем кафедри, до складу якої входили 3 доценти, 4 старші викладачі та 2 викладачі, став А.Г. Бойко, у жовтні 1944 р. її очолив М.П. Редько, а у вересні 1945 року – ст. викл. Б.Й. Лозовський.

У квітні 1946 року склад кафедри поповнюється молодими викладачами, одним з яких став Д.В. Степанов, котрий 2 жовтня 1946 року став завідувачем кафедри основ марксизму-ленінізму, а у 1949 році успішно захистив дисертацію «Філософські погляди

Викладачі діалектичного та/ або історичного матеріалізму 1930-х років ПДПІ.
Зліва направо: П.Х. Митрофанов, М.А. Гнезділін, Й.І. Стасюкайтіс, Ю.О. Хоменко, М.П. Редько
(підбір і монтаж фото – Л.М. Булави)

М.Г. Чернишевського», отримавши науковий ступінь кандидата філософських наук та вчене звання «доцент». У 1946 р. на кафедрі основ марксизму-ленінізму працювали доценти Б.Й. Лозовський, Л. Ю. Попов, І. Д. Літвінов.

21 липня 1947 року кафедру основ марксизму-ленінізму було перейменовано на кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії. До 6 липня 1964 року її очолював Д.В. Степанов, який 21 жовтня 1964 року згідно з наказом міністра освіти Української РСР А. Бондаря, був нагороджений значком «Відмінник народної освіти». У 1950-х роках намітилася тенденція щодо зменшення навантаження для кафедр марксизму-ленінізму порівняно з іншими кафедрами (на 200 год.), хоча з початку 1940-х років воно було більшим на 120 год.

У 1967 році кафедру марксизму-ленінізму, філософії та політекономії було перейменовано на кафедру історії КПРС та філософії. Її першим завідувачем 25 листопада 1967 року став доктор історичних наук, професор О.К. Зубань.

Рішенням колегії Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР «Про створення, поділ та реорганізацію кафедр суспільних наук вузів УРСР» від 17 липня 1975 р. з метою поліпшення якості підготовки спеціалістів і організації сприятливих умов для учбово-методичної, ідейно-виховної та науково-дослідної роботи в галузі суспільних наук, за поданням ректорів створити з 1 вересня 1975 року у Полтавському педагогічному інституті на базі кафедри історії КПРС і філософії кафедру історії КПРС і кафедру філософії. Відповідно до рішення колегії та на підставі наказу Міністерства освіти УРСР №198 від 14.08.1975 р. наказом №38-к від 15 серпня 1975 р. було створено кафедру філософії у складі доцентів Р. С. Балакіревої, Г. Д. Бойка, Л. Ю. Савицького та ст. викл. А. Я. Варави. До проведення конкурсу в.о. зав. кафедрою філософії було призначено доцента І. А. Зязюна, який очолював її до 1987 р.

Саме із середини 1970-х років цикл філософських наук посідає провідне місце серед інших дисциплін, а склад кафедри філософії значно розширюється. У 1976-1986 роках на допомогу доцентам Р.С. Балакіревіч, Г. Д. Бойку, Є. Г. Родчанину, Л. Ю. Савицькому, прийшли випускники філософського факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка Я. І. Таран, Б. М. Головка, І. Г. Слюсаренко, В. О. Пащенко, П. А. Кравченко, В. А. Сіверс, Т. М. Кононенко, І. В. Лебединська, випускниця Луганського педагогічного інституту А. П. Шибітченко та випускниця Ростовського державного університету Н. І. Головіна. Переважна більшість з них тривалий час працювала або й до цього часу працює на кафедрі, а інші працюють в інших навчальних закладах.

У 1979 році А.П. Шибітченко успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: «Роль виробничого колективу в формуванні активної життєвої позиції».

Упродовж періоду перебування І. А. Зязюна на посаді ректора викладачі кафедри обіймають різні адміністративні посади в університеті. У 1982-1983 роках кандидат філософських наук, доцент В.О. Пащенко – декан історичного факультету, а у 1989-

І.А. Зязюн - ректор ПДПІ імені В.Г. Короленка (1975-1990) і завідувач кафедри філософії (1976-1987).
Лекція з філософії доцента Балакіревої Р.С.

1990 роках – проректор з навчальної роботи. У 1984-1989 роках на посаді декана історичного факультету перебуває кандидат філософських наук, доцент А.П. Шибітченко, яка у 1985 році була нагороджена почесним званням «Відмінник освіти УРСР», а у 1986 році за вагомі досягнення в галузі вищої освіти отримала медаль А.С. Макаренка. Із 1989 по 1997 роки та із 2002 року і донині історичний факультет очолює доктор філософських наук, професор Петро Анатолійович Кравченко.

15 березня 1987 року виконуючим обов'язки завідувача кафедри філософії було призначено доцента І. Г. Слюсаренка. З 25 червня 1988 року по 31 серпня 1990 він обіймав посаду завідувача кафедри філософії.

Важливою віхою історії кафедри цього періоду став захист у 1989 році кандидатської дисертації Н.І. Головіною на тему: «Методологічні принципи формування комуністичних переконань молоді засобами мистецтва».

1 вересня 1990 року посаду завідувача кафедри філософії обійняв кандидат філософських наук, новий ректор В. О. Пащенко. Того ж року зі складу кафедри філософії було виокремлено кафедру етики та естетики, завідувачем якої стала кандидат філософських наук, доцент Н.І. Головіна. У зв'язку з реорганізацією, склад кафедри філософії був доукомплектований кандидатом філософських наук, доцентом Полтавського медичного стоматологічного інституту О. Ф. Ніколаєнком. Але вже 1 грудня 1992 року кафедру етики та естетики, у зв'язку з реорганізацією кафедр, було знову включено до складу кафедри філософії.

1992 рік також ознаменувався успішним захистом кандидатської дисертації на тему: «Аксіологічна функція філософії: єдність істини, добра і краси» Ю.Ю. Пономарьовим.

15 січня 1992 року кафедру очолив кандидат філософських наук, доцент, декан історичного факультету П. А. Кравченко, який очолював її до 2015 р. У 1994 році йому було присвоєно звання «Відмінник освіти України» – наказ № 339-к МО України від 12 вересня 1994 року.

Не зважаючи на знані труднощі у галузі вищої освіти, науковий потенціал кафедри було значно підвищено. Так, у 1996 році успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Двоїстий характер людського буття» В. М. Вакуліна.

1997 рік ознаменувався захистом двох кандидатських дисертацій. У травні дисертацію на тему «Існування сім'ї як форма культурної реальності» успішно захистила І. О. Ковальова, а у червні – С. В. Куцепал (тема дисертації: «Епістемологічна функція мови на матеріалі французького постмодернізму»).

Серйозним досягненням у науковій роботі даного періоду кафедри філософії стало видання доцентом П. А. Кравченком навчального посібника «100 відповідей на запитання з історії України» (Опішне: Українське Народознавство, 1998).

З липня 1999 року кафедрою філософії спільно з Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди Національної Академії наук України розпочато випуск журналу «Філософські обрії».

Здобутком кафедри у тому ж році стало видання завідувачем кафедри, кандидатом філософських наук, доцентом П. А. Кравченком разом з член-кореспондентом АПН України, доктором філософських наук, професором В. О. Огнев'юком монографії «Людина-культура-історія» (К. : Генеза, 1999).

У 2000 році викладачами кафедри було видано два навчальні посібники: доц. П. А. Кравченко став співавтором посібника «Політологія / Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів» (К.: Генеза, 2000), а Н. І. Головіна – співавтором посібника «Світова та українська культура: матеріали до читання». (Полтава: АСМІ, 2000).

Пріоритетним завданням кафедри було і надалі залишається підвищення її наукового потенціалу. Так, безперечним досягненням кафедри став захист у 2001 році П. А. Кравченком докторської дисертації на тему: «Інтеграція вітчизняного культурно-історичного досвіду в сучасну українську державотворчу концепцію (соціально-філософський аналіз)». У 2003 році йому було присвоєно вчене звання «професор». 2001 рік також ознаменувався виданням П. А. Кравченком монографії «Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення» (К.: Генеза, 2001).

Наступного року аспіранткою кафедри Л. А. Усановою була захищена кандидатська дисертація на тему: «Православний архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин». П. А. Кравченко став співавтором навчального посібника «Історія України (компаративні нариси)» (Полтава: АСМІ, 2002).

З 01. 01. 2003 по 31. 12. 2005 року викладачі кафедри працювали над фундаментальним держбюджетним дослідженням «Культурно-історична детермінація розвитку людського потенціалу в процесі формування громадянського суспільства в Україні» (номер державної реєстрації теми 0103U001241) (керівник роботи – проф. Кравченко П. А.), основними результатами якого стало здійснення аналізу базових понять сучасної постструктуралістської, феноменологічної, комунікативної філософії та культурології, що уможливило перехід від узагальнюючих теоретичних концептів до аналізу конкретного культурно-історичного матеріалу (на прикладі української культури XVII–XVIII ст.).

Використання нового підходу до дослідження культурно-історичних феноменів обґрунтоване завдяки відходу від описових схем відтворення культурного досвіду і демонструє парадоксальні засади формування останнього; визнання істотної парадоксальності культурного досвіду дозволяє виявити нові його аспекти. За даними матеріалами видана монографія «Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII–XVIII століть».

Запровадження нових зразків інтерпретації текстів, творів образотворчого мистецтва, дозволило виділити в бароковій культурі, як історичній системі, три топологічні моделі способів існування іманентних історичній добі. На основі дослідження своєрідності українського культурно-історичного досвіду виділені специфічні структури – соціальні (динаміка еліт і сфер соціальної активності), культурні (взаємодія різних моделей існування), екзистенційні (співвідношення наявного і жаданого), які виявляють динаміку культурного процесу. Застосовані нові підходи трактування основних вимірів людського буття: сакральне – профанне, публічне – приватне, ідентичність – комунікація, норма – виняток, які фактично розкривають інфраструктуру життєвого світу людини і в якому національний культурно-історичний досвід практично не досліджений. Здійснення подібного аналізу, принаймні до окремих культурних періодів і феноменів знайшло відображення у цілому ряді наукових статей у фахових виданнях.

На основі результатів проведеного дослідження у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка на історичному факультеті було введено нову спеціальність «історія та суспільствознавство», започатковано нові спецкурси «Громадянське суспільство в Україні: соціальні тенденції та чинники становлення» та «Архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин: гендерні стратегії».

Кафедра філософії в 2003 році. Зліва направо сидять: А.П. Шебітченко, Н.І. Головіна, П.А. Кравченко (зав. кафедрою), С.В. Куцепал, О.Д. Сіпіна; стоять: Д.І. Слободянюк, В.М. Вакуліна, Л.А. Усанова, Ю.Ю. Пономарьов, ст. лаб. В.В. Батеко, С.М. Москаленко

Новітній етап в історії кафедри розпочався у 2004 році. Тоді вона, існуючи з 1924 року як загальноуніверситетська, забезпечуючи викладання на усіх факультетах таких основних курсів: «Філософія», «Актуальні проблеми релігієзнавства», «Культурологія», «Етика», «Історія філософії», «Естетика» та «Логіка», увійшла до складу історичного факультету, оскільки тут було відкрито спеціалізацію «суспільствознавство».

У цьому ж році на кафедрі була відкрита постійно діюча аспірантура зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Результатом діяльності аспірантури є підготовка і успішний захист 7 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук.

У 2005 році науковий потенціал кафедри зріс ще більше, оскільки були захищені дві докторські дисертації: С. В. Куцепал на тему «Онтологія в сучасній французькій філософії», І. А. Бондаревською на тему «Своєрідність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст.». С. В. Куцепал повернулася до рідного університету і у 2006 році отримала вчене звання «професор», з 2008 року – завідувач кафедри соціально-економічних навчальних дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного університету імені Ярослава Мудрого, а І. А. Бондаревська поповнила викладацькі ряди Національного університету «Києво-Могилянська академія».

У цьому ж році професор П. А. Кравченко (у співавторстві з доцентом Р. А. Сітарчуком) опублікував монографію «Протестантські об'єднання в Україні в контексті соціальної політики більшовиків (20-30 роки XX століття)» (Полтава: АСМІ, 2005).

У 2006 році згідно з Указом Президента України В. А. Ющенко № 22/2006 від 20 січня 2006 року «Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Полтавської області» завідувачеві кафедри філософії професору П. А. Кравченкові було присвоєне почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

З цього ж року викладачі кафедри починають працювати за кредитно-модульною системою контролю знань студентів. Найбільшу роль у цьому процесі відіграла відповідальна за методичну роботу кафедри доцент Н. І. Головіна, яка постійно надає кваліфіковану допомогу викладачам кафедри при розробці комплексного методичного забезпечення дисциплін, які стали необхідністю в нових умовах.

Протягом 2008 року викладачі кафедри опублікували 69 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 59,1 друкованих аркуші. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П. А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І. І. Діптан) навчального посібника «Українське козацтво: соціально-історичний нарис: у 2 ч. Ч.1 [для студ., аспір., учителів історії] (Полтава: АСМІ, 2008). Окрім того викладачами було опубліковано 3 методичні рекомендації з курсів «Філософія», «Філософія. Логіка», «Вступ до гендерної теорії» (професор П. А. Кравченко, доцент Л. А. Усанова), 19 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 30 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 45 конференціях, серед яких 15 – міжнародні, 29 – Всеукраїнські, 1 – регіональна.

Протягом 2009 року викладачі кафедри філософії опублікували 88 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 57,2 друкованих аркуші. Серед досягнень кафедри у цьому році стало опублікування доцентом А. П. Шебїтченко (у співавторстві з Н. А. Андросовою, В. І. Ростовською, О. В. Савельєвою) робочих зошитів для учнів 5 та 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів з курсу «Етика» (Харків: Друкарня ДП ХМЗ «ФЕД», 2009) (з грифом МОН України), а також видання методичних рекомендацій з курсу «Філософія» (професор П. А. Кравченко, доцент Л. А. Усанова), 3 статей в центральних журналах, 14 статей у фахових виданнях, 32 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. Протягом року викладачі кафедри взяли участь у 58 конференціях, серед яких 34 – міжнародні, 24 – Всеукраїнські.

Упродовж 2010 року викладачі кафедри філософії опублікували 49 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 46,6 друкованих аркуші. Основним здобутком на науковій ниві у цьому році стало видання професором П.А. Кравченком (у співавторстві з доцентом І. І. Діптан) навчального посібника з грифом МОН «Українське козацтво: со-

ціально-історичний нарис. У 2-х частинах. – Ч.ІІ» (Полтава: ТОВ АСМІ, 2010) (Лист МОН України № 14/18.1 – 2136 від 30 листопада 2007 року). Окрім того викладачами кафедри було опубліковано 6 статей у центральних журналах, 17 статей у фахових виданнях, 25 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні. За 2010 рік викладачі кафедри взяли участь у 41 конференції (13 з яких відбулися поза межами Полтави).

У 2010 році випускники аспірантури кафедри захистили 2 кандидатські дисертації: Г. В. Радіонова «Тоталлогічний вимір феномену гри» (науковий керівник – професор С. В. Куцепал) і Т. О. Бондар «Категорія «благо» в процесі еволюції соціальних утопій» (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

Протягом 2011 року викладачі кафедри опублікували 74 одиниці друкованої продукції загальним обсягом 43,4 друкованих аркуші. Серед них: 5 статей в центральних журналах, 7 статей у фахових виданнях, 43 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 7 методичних рекомендацій, 6 публікацій в інших виданнях. За 2011 рік викладачі кафедри взяли участь у 27 конференціях (18 з яких відбулися поза межами Полтави). Кадровий склад кафедри у 2011 році поповнив випускник аспірантури Я. Є. Блоха.

Протягом 2012 року викладачі кафедри опублікували 45 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 40,6 д.а. Зокрема, професором П. А. Кравченком (у співавторстві з А. М. Єрмоленком, Г. Д. Ємельяненком, М. М. Кисельовим, Я. В. Любимим, В. А. Малаховим, К. Ю. Райдою, С. Л. Шевченком) було опубліковано навчальний посібник з грифом МОНМС України «Теоретичні проблеми сучасної етики» (Полтава: Полтавський літератор, 2012); доцентом Л. А. Усановою (у співавторстві з доцентом І. В. Усановим) було опубліковано статтю «Человек за чертой человечности» у «Вестнику Бакинского славянского университета. Сборник научных статей «Ученые записки».

Крім цього викладачами було опубліковано 11 статей у фахових виданнях, 20 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 5 методичних рекомендацій, 8 публікацій в інших виданнях. За 2012 рік викладачі кафедри взяли участь у 47 конференціях.

У цьому ж році випускницею аспірантури В. Ю. Вощенко була захищена кандидатська дисертація «Рефлексія концептів «азійський спосіб виробництва» К. Маркса і «цивілізація» А. Тойнбі в історико-філософському контексті» (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

Протягом 2013 року викладачі кафедри опублікували 65 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 70,5 д.а. З них 12 статей у фахових виданнях, 3 матеріали та тези конференцій у зарубіжних виданнях, 28 матеріалів та тез конференцій, виданих в Україні, 8 методичних рекомендацій, 6 навчальних програм, 8 публікацій в інших виданнях. Випускниками аспірантури Я.Є. Блохою та І.М. Руденком були успішно захищені кандидатські дисертації «Аксіологічні аспекти творчої спадщини В. Г. Короленка (історико-філософський контекст)» та «Інновації у суспільному житті: природа і функціональний потенціал» (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

Крім цього у 2013 році асистент Я. Є. Блоха взяв участь у роботі 3 конференцій за межами України: 2-й міжнародної науково-практичної конференції «Филология и культурология: современные проблемы и перспективы развития» (г. Москва, 28 февраля 2013 г.); Общероссийской научно-практической дистанционной конференции с международным участием «Интеллектуальный потенциал российской науки и стран СНГ» (г. Смоленск, 26 мая 2013 г.); Международной научно-практической конференции, посвященной 160-летию юбилею В.Г. Короленко «Наука, просвещение, искусство провинции в социокультурном пространстве: Девятое Короленковские чтения» (г. Глазов, 28 октября 2013 г.).

25 листопада 2013 року кафедрою було укладено договір про співпрацю з Вищою школою європейських та регіональних досліджень (м. Чеське Будейовіце, Чеська Республіка). Серед напрямів співпраці договором визначені такі: дослідження з наукових проблем філософських, гуманітарних і суспільних наук, що становлять взаємний інтерес; експертиза науково-дослідних робіт, науково-технічної продукції, рецензування наукових статей, монографій; організація і проведення спільних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок, нарад тощо; підготовка та видавництво підручни-

ків, навчальних посібників, наукових монографій та періодичних видань; поширення результатів наукових досліджень серед широкої наукової громадськості міжнародного співтовариства.

Основним здобутком на науковій ниві у 2014 році став випуск професором П.А. Кравченком та доцентом кафедри Я.Є. Блохою монографії «Філософські горизонти творчої спадщини В. Г. Короленка» (Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014), а також вихід у світ 2-о видання «Історичний факультет Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: історія і сучасність», до видання якого також долучилися проф. П.А. Кравченко та доцент кафедри Я.Є. Блоха.

Усього за 2014 рік викладачі кафедри опублікували 38 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 58,4 д.а., серед яких 2 монографії та 21 стаття у фахових виданнях.

Серед здобутків 2015 року хочеться виокремити публікації проф. Кравченка П.А. та доц. Блохи Я.Є. «V.G. Korolenko of moral values Western society XIX century» (Oxford Journal of Scientific Research. – No.1. (9) (January-June). – Volume III. – P. 643-649) та доц. Блохи Я.Є. «Spiritual and value orientations in V.G. Korolenko's memoiristics» (Japanese Educational and Scientific Review. – No.1. (9) (January-June). – Volume XI. – P. 580-585).

У 2015 році викладачі кафедри опублікували 38 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 25, 3 д.а., серед яких 20 статей в журналах з наукометричними даними та 1 – у фахових виданнях.

27 березня 2015 р. в спеціалізованій вченій раді Д 26.456.01 в Інституті вищої освіти НАПН України випускницею аспірантури Пивоварською К. С. була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії на тему «Віртуальні соціальні мережі в континуумі Інтернету: соціально-філософський аналіз» (науковий керівник – проф. Кравченко П.А.).

У 2015 р. науково-теоретичний журнал «Філософські обрії» було зареєстровано в міжнародних каталогах періодичних видань та базах даних: Index Copernicus, Open Academic Journals Index (OAJI), Polska Bibliografia Naukowa, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar (Гугл Академія).

6 липня 2015 року посаду завідувача кафедри обійняла доц. Н. І. Головіна, яка очолює її донині.

Серед досягнень викладачів кафедри у 2016 році – публікація 24 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 8,6 д.а., серед яких, зокрема, 8 статей у наукометричних виданнях бази даних Index Copernicus та статті у Міжнародному чесько-українському випуску журналу «AUSPICIA» та журналі «Soren Kierkegaard in our time: problems and prospects of modern philosophy and religious studies», виданому в м. Пловдив, Болгарія (проф. Кравченко П.А.), а також участь доц. Блохи Я.Є. у XX Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Социальные проблемы глазами молодых – 2016» (г. Сыктывкар, 26–27 апреля 2016 года).

У 2017 році кафедра отримала статус випускової, оскільки була отримана ліцензія для набору здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти зі спеціальності 033 Філософія з ліцензованим обсягом 25 осіб (керівник проектної групи – кандидат філософських наук, доцент Людмила Анатоліївна Усанова) та употужнена доктором історичних наук, професором Петром Григоровичем Радьком.

Метою освітньо-професійної програми здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти зі спеціальності 033 Філософія є розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи та наукового консультування на основі вивчення 66 кредитів ЄКСТ дисциплін професійної підготовки та проходження 2 виробничих практик зі спеціальності (12 кредитів ЄКТС).

Свій рівень підготовки магістранти спеціальності 033 Філософія О. Дудник, Т. Кісельова та Т. Татаріна наочно продемонстрували 14-15 лютого 2018 р. під час II Всеукраїнського студентського турніру з філософії, де посіли II місце серед 25 команд вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації (керівник команди – доц. Усанова Л.А.).

Кафедра філософії в 2009 році. Зліва направо сидять: В.М. Вакуліна, А.П. Шибітченко, Н.І. Головіна, Л.А. Усанова, О.Д. Сіпіна; стоять: Д.І. Слободянюк, Ю.Ю. Пономарьов, П.А. Кравченко, В.В. Батєко, Я.Є. Блоха, С.М. Москаленко

Кафедра філософії в 2018 році. Зліва направо: ст. лаб. А.М. Голощапова, Н.І. Головіна, П.А. Кравченко, Я.Є. Блоха Я.Є., П.А. Усанова, доц. В.М. Вакуліна

Серед наукових здобутків викладачів кафедри 2017 року – публікація 46 одиниць видавничої продукції загальним обсягом 22,3 д.а., серед яких 6 статей у наукометричних виданнях бази даних Index Copernicus, 1 стаття у фахових виданнях (за профілем кафедри), 4 навчальні посібники для ВНЗ (з грифом Вченої ради), а також участь доц. Блохи Я.Є. у X International scientific conference «Scientific thought transformation», XI International scientific conference “Results of modern scientific research”, XII International scientific conference “Modern scientific knowledge” (м. Моррісвілл, США).

У 2018 році викладачі кафедри опублікували 65 одиниць друкованої продукції загальним обсягом 34,0 д.а., серед яких 2 навчальних посібники для ВНЗ (з грифом Вченої ради), 6 статей у наукометричних виданнях (Index Copernicus), 3 статті у фахових виданнях, 27 – у інших виданнях, 24 – тези міжнародних, з яких 4 за кордоном, та 3 Всеукраїнських конференцій.

Цього ж року було проведено первинну акредитаційну експертизу освітньо-професійної програми «Філософія» за спеціальністю 033 Філософія другого (магістерського) рівня вищої освіти.

На сьогодні на кафедрі філософії сформувався потужний кадровий потенціал, а кафедра стала одним з провідних наукових та освітніх центрів в Україні. Осердям наукової діяльності на кафедрі є наукова школа «Вітчизняний культурно-історичний досвід у процесі формування громадянського суспільства», керівництво якою з 1998 року здійснює доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Української Академії політичних наук П.А. Кравченко. Головними напрямками наукового дослідження школи є розкриття культурно-історичної детермінації розвитку людського потенціалу в процесі формування громадянського суспільства і правової держави в Україні; означення стратегії українського державотворення через реконструкцію вітчизняного культурно-історичного досвіду та його залучення до структури української державотворчої концепції. За період існування школи її членами було опубліковано 336 наукових праць, з них монографій – 14, захищено 3 докторські й 10 кандидатських дисертацій.

Так, за новітній період історії кафедри (2004-2018 рр.) її викладачами було підготовлено і опубліковано 700 наукових праць загальним обсягом понад 360 друкованих аркушів, що є свідченням високого наукового та методичного рівня викладачів кафедри.

Основні результати діяльності кафедри відображені у монографіях, публікаціях, а також матеріалах наукових конференцій. За період з 1992 по 2014 роки кафедрою проведено 1 міжнародна, 9 Всеукраїнських та 5 міжвузівських науково-практичних та теоретичних конференцій та семінарів, предметом розгляду яких стали кардинальні проблеми сучасної вищої освіти у гносеологічному та аксіологічному аспектах, якість підготовки фахівців як пріоритетна мета освітнього процесу, формування національних та загальнолюдських цінностей засобами освіти, міжнародні співпраця й інтеграція в сфері освіти та інші актуальні проблеми розвитку сучасної філософії.

Серед останніх конференцій, проведених кафедрою, виокремимо Всеукраїнську науково-теоретичну конференцію «Ірраціональне підґрунтя раціональності», яка відбулася 14 травня 2009 року, та науково-практичну конференцію «Реалії та ілюзії свободи: філософський аналіз сучасності», яка відбулася 21-22 жовтня 2011 року. У роботах вказаних конференцій взяли участь більш ніж двісті науковців з провідних закладів освіти і науки України, у тому числі: Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, Львівського національного університету імені Івана Франка та інших навчальних і наукових закладів з Києва, Харкова, Дніпропетровська, Чернівців, Запоріжжя, Луганська та Полтави, серед яких 32 докторів та близько 130 кандидатів наук.

За останній час значно зріс методичний рівень кафедри, викладачі розробили навчально-методичне забезпечення усіх дисциплін, які ними викладаються. Зокрема, у 2002 році опубліковано програма та плани семінарських занять для магістрів з курсу «Філософія», у 2003 р. – програма курсу, теми лекційних і семінарських занять з курсу «Логіка», методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Логіка», у 2004 році – методичні рекомендації для студентів заочного відділення з курсу «Актуальні проблеми релігієзнавства», у 2005 році – програма, плани семінарських занять та теми для самостійної роботи з курсу «Історія філософії», у 2008 році – програма курсу, тематика контрольних робіт та методичні рекомендації для студентів заочної форми навчання усіх спеціальностей з курсу «Філософія», навчально-методичні матеріали та рекомендації для студентів II курсу з курсу «Філософія. Логіка» та програма курсу та навчально-методичні матеріали до спецкурсу «Вступ до гендерної теорії», 2009-2014 роках – навчально-методичні матеріали та рекомендації з курсу «Етика та естетика», у 2017 році: програма навчальної дисципліни, методичні рекомендації до семінарських занять та завдання для самостійної роботи з курсу «Філософія історії», програма навчальної дисципліни, методичні рекомендації до семінарських занять та завдання для самостійної роботи з курсу «Основи гендерної теорії», програма навчальної дисципліни, методичні рекомендації до семінарських занять та завдання для самостійної роботи з курсу «Актуальні проблеми антропологічного дискурсу».

Викладачі кафедри не лише постійно підвищують свій методичний і науковий рівень, а й керують науково-дослідною роботою студентів та аспірантів. Керівництво аспірантами здійснюють доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко, кандидат філософських наук, доцент Н. І. Головіна, кандидат філософських наук, доцент Я. Є. Блоха. Протягом усього періоду існування аспірантури зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії в ній навчалося 19 осіб.

У 2016 році кафедрою була ліцензована освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 033 Філософія з ліцензованим обсягом 5 осіб (керівник проектної групи – доктор філософських наук, професор П. А. Кравченко), метою якої є здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності зі спеціальності, а також проведення власного наукового дослідження з філософії, результати якого мають наукову новизну теоретичне та/або практичне значення, з публічним його захистом.

Освітньо-наукова програма містить дві складових: освітню та наукову. Освітня складова програми. Програма реалізується у невеликих групах дослідників і передбачає диференційований підхід до аспірантів. Програма передбачає засвоєння 27 кредитів ЄКТС дисциплін професійної підготовки, з яких 13 кредитів ЄКТС – для вибіркового дисциплін, які сприяють формуванню спеціальних компетентностей, зокрема глибокому володінню теоретичними й методологічними засадами філософських досліджень та уміння виявляти закономірності та тенденції соціальних і культурних процесів, систематизувати отримані знання, використовувати їх для пошуку механізмів вирішення наукової проблеми.

Наукова складова програми. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає здійснення власних наукових досліджень під керівництвом одного або двох наукових керівників з відповідним оформлення одержаних результатів у вигляді дисертації.

Особливістю наукової складової освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 033 Філософія є те, що окремі складові власних наукових досліджень аспіранти зможуть виконувати під час виробничої практики, яка проводиться в межах професійної підготовки. На червень 2018 року в аспірантурі навчаються 3 аспіранти денної та 3 – заочної форми навчання.

Аспіранти кафедри також можуть похизуватися певними досягненнями. Зокрема, аспірант Я. Є. Блоха у 2007 році став лауреатом щорічної міської премії імені Володимира Короленка у номінації «для студентської та творчої молоді» – за активну участь у громадському та культурному житті міста, а у 2008 році став переможцем III етапу Всеукраїнського просвітницько-патріотичного конкурсу «вчинених дій» «Голодомор 1932-1933 років. Пам'ять народу» (науковий керівник – професор П.А. Кравченко).

У 2013 році наукова робота аспіранта Т. С. Литвина «Голодомор 1932-1933 рр. на Глобинщині та Решетилівщині» відзначена дипломом I ступеня у групі аспірантські наукові роботи в Конкурсі наукових аспірантських і студентських робіт з тематики Голодомору з нагоди 80 роковин (науковий керівник – асистент Я. Є. Блоха).

У жовтні 2013 року Т. С. Литвин взяв участь у Міжнародній науковій конференції «Опозиція як категорія культури», яка відбулася у Люблінському університеті Марії Склодовської-Кюрі, з доповіддю: «Бінарне мислення і аналіз соціокультурних процесів у постсучасності» і отримав відповідний сертифікат (науковий керівник – професор П. А. Кравченко).

У 2017-2018 рр. аспірант Д.О. Іванішин взяв участь у X International scientific conference «Scientific thought transformation», XI International scientific conference «Results of modern scientific research», XII International scientific conference «Modern scientific knowledge», XIII International scientific conference «Modern science in Eastern Europe», XIV International scientific conference «Science in 2018», XV International scientific conference «Millennium science», XVI International scientific conference “World science news” в м. Моррісвілль, США. У 2018-2019 н.р. аспірант Р.С. Громцев узяв участь у XXIX International scientific conference «Way to science» (Morrisville, Oct 6, 2018); XXX International scientific conference «Scientific development prospects». (Morrisville, Oct 10, 2018), XXXIV International scientific conference «Progress of the scientific world» (San Francisco Nov 15, 2018) (наук. кер. – доц. Блоха Я.Є.).

Викладачі кафедри керують науково-дослідною роботою студентів. Найактивнішими серед них є професор П. А. Кравченко, доценти Н. І. Головіна, Л. А. Усанова, Я. Є. Блоха. На кафедрі працюють 5 проблемних груп: «Проблеми сучасного державотворення в Україні» (керівник – професор П. А. Кравченко (7 осіб); «Проблеми комунікації» (керівник – доцент В. М. Вакуліна (4 особи); «Філософсько-теоретичні проблеми культури» (керівник – доцент Н. І. Головіна (6 осіб); «Актуальні проблеми сучасності» (керівник – доцент Л. А. Усанова (6 осіб); «Ціннісні орієнтації в сучасному українському суспільстві» (керівник – доцент Я. Є. Блоха (5 осіб), члени яких у 2004-2018 роках підготували понад 200 наукових публікацій.

Одним з пріоритетних напрямків наукової роботи студентів є їх участь у Всеукраїнських студентських олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт з філософії та релігієзнавства. Так, у травні 2006 року студент II курсу психолого-педагогічного факультету С. С. Лубін та студент IV курсу історичного факультету Я. Є. Блоха взяли участь у I Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни «Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м. Острозі (керівник – професор П.А. Кравченко). За її підсумками Я. Є. Блоха зайняв III місце серед студентів теологічних та філософських факультетів провідних вузів України.

У 2008 році студенти історичного факультету І. В. Загребельний та І. М. Руденко взяли участь у II Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни «Філософія. Релігієзнавство», яка відбувалася у м. Донецьку (керівник – професор П.А. Кравченко). За її

результатами студент історичного факультету (групи ІС-31) І. В. Загребельний зайняв ІІ місце, а команда Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка зайняла І місце серед 25 вузів.

У 2012 році наукова робота студенток V курсу А. О. Сень та О. С. Сулими «Археологія симулякрів» відзначена дипломом ІІ ступеня (наукові керівники – професор П. А. Кравченко, доцент В. М. Вакуліна).

У 2015 році студент V курсу історичного факультету В.В. Демочко отримав диплом І ступеня у щорічному конкурсі студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад», заснованого Полтавською обласною радою (тема роботи – «Роль територіальної громади у правовому регулюванні перероблення та утилізації відходів природних рослинних ресурсів») (науковий керівник – доц. Блоха Я.Є.), а студентка IV курсу психолого-педагогічного факультету А. М. Солінська стала лауреатом І премії в номінації «За активну участь у громадському та культурному житті міста» міської премії імені В.Г. Короленка (тема роботи – «Реінтерпретація В. Г. Короленком ціннісних орієнтацій буддизму та стародавніх греків Сократа і Платона») (науковий керівник – доц. Блоха Я.Є.).

За підсумками ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з філософських наук (м. Одеса, 28-30 березня 2016 р.) студент історичного факультету Г. Г. Супрун був відзначений дипломом ІІ ступеня (тема роботи – «Dasein-аналіз Л. Бін-сванегра і М. Босса»; науковий керівник – доц. Вакуліна В.М.), а Ж. М. Авраменко (тема роботи – «Форми самогубства»; науковий керівник – доц. Вакуліна В. М.) та В. С. Захаров (тема роботи – «Анархізм як стан свідомості і суспільства українців»; науковий керівник – доц. Блоха Я. Є.) – дипломами ІІІ ступеня.

Викладачі кафедри (професор П. А. Кравченко, доценти Н. І. Головіна та Л. А. Усанова) також забезпечують проведення кандидатських екзаменів з філософії.

Кафедра філософії активно співпрацює з провідними науковими установами України та зарубіжними навчальними закладами. Найбільш тісно викладачі кафедри співпрацюють з відділами соціальної філософії та філософської антропології Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, кафедрами історії філософії та теорії філософії Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, кафедрою історії філософії Національного університету імені Тараса Шевченка, кафедрою соціальної філософії та філософії історії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Так, спільно з Інститутом філософії імені Г. С. Сковороди НАН України кафедра випускає науково-теоретичний часопис «Філософські обрії». За період з 1999 по 2018 роки випущено 38 номерів журналу. Видання зареєстроване в міжнародних каталогах періодичних видань та базах даних Index Copernicus (ICV 2016: 60.76, ICV 2015: 54.30, ICV 2014: 45.27), Open Academic Journals Index (ОАЖІ), Polska Bibliografia Naukowa, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar (Гугл Академія). Журнал включений у Всеукраїнський реєстр наукових видань, належить до періодичних видань, що мають бібліометричні профілі та входить до переліку фахових видань України у галузі «Філософські науки». (головні редактори – професор А. М. Колодний та професор П. А. Кравченко).

На червень 2018 року на кафедрі працює 5 штатних викладачів кафедри, з них – 1 доктор історичних наук, професор Петро Григорович Радько та 4 – кандидати філософських наук, доцентів: Наталя Ігорівна Головіна (завідувач кафедри), Вікторія Миколаївна Вакуліна, Людмила Анатоліївна Усанова, Ярослав Євгенійович Блоха та 1 внутрішній сумісник – декан історичного факультету доктор філософських наук, професор Петро Анатолійович Кравченко, які на високому професійному рівні забезпечують більше 30 навчальних дисциплін: «Філософія», «Історія філософії», «Філософія освіти», «Теорія аргументації», «Актуальні проблеми релігієзнавства», «Етика та естетика», «Філософія та методологія науки», «Методика викладання предмету «Людина і суспільство», «Соціальна філософія», «Суспільні комунікації», «Соціальна антропологія», «Інформаційне суспільство», «Теоретичні і філософські проблеми культури» тощо.